

זהר הקדוש

עם ביאור
הכתר והפכוד

פרישת תולדות + השתקקות יצחק ללידת יעקב וחיבורו לעשו

ממנו בתפילתם על מה דאצטריכו, ולכן מנע מיצחק פרי בטן כדי שיתפלל, ומפרש מאי טעמא - מה הטעם שהקב"ה רוצה בתפילת הצדיקים, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן דאצטריף - כדי שיתרבה ויתוסף שפע קודש לכל מי שצריך בצלותהון דצדיקייא - על ידי תפילת הצדיקים.

מעתה יבאר מדוע התפלל יצחק על בנים מאחר ואברהם לא התפלל.

תא חזי - בא וראה, אברהם לא צלי קמי קדשא ברין הוא דיתן ליה בגין - לא התפלל לפני הקב"ה שיתן לו בנים, אף על גב דשרה עקרה הוה - היתה, ובגלל עקרותה לא היו לו בנים. ואי תימא - ואם תשאל ותאמר הא כתיב - שהרי נאמר (שם טו ג) שאמר אברהם להקב"ה 'הו לי לא נתת זרע', ומשמע שבזה התפלל על בנים, ומשיב כי ההוא לאו בגין צלותא הוה - שאמירה זו לא היתה בעבור תפילה, אלא רק כמאן דמשטעי קמי מריה - כמי שמדבר ומשיח צערו בפני ריבונו בדרך סיפור דברים, אבל לא היתה בדרך תפילה ובקשה להפקד.

אבל יצחק לא נהג כן אלא צלי על אבתיה - התפלל על אשתו כמו שכתוב 'לנוכח אשתו', והטעם שהתפלל דווקא על אשתו בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו - מפני שידע שהוא אינו עקר ויכול להוליד, אלא רק אבתיה - אשתו עקרה, ולכן התפלל עליה.

ומבאר מדוע לא נהג יצחק כאברהם אלא התפלל על בנים - דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא - כי יצחק ידע בסוד החכמה, דיעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין - שעתיד לצאת ממנו יעקב עם י"ב שבטים, אבל לא ידע אי יזכה להולידו כהאי אתתא אי באחרא - על ידי אשה זו [-רבקה] או על ידי אשה אחרת, ועל דא - ולכן התפלל 'לנוכח אשתו' כאמור בפסוק, כלומר מפני שהיא אשתו שהתפלל שבניו יהיו ממנה ולא מאחרת, ולכן לא נאמר שהתפלל 'לנוכח רבקה' שמשמע שהתפלל על רבקה שהיא עקרה, ויתכן שתבנה על ידי אחר, אלא נאמר 'לנוכח אשתו' להורות שתפילתו היה שיפקד מאשתו זו.

אחר שביאר שיעקר תפילת יצחק היה בשביל יעקב, יבאר למה אהב יצחק את עשו.

אמר ההוא רביא ברין דרבי יהודה - אמר אותו נער רבי חזקיה בנו של רבי יהודה, שהיה עמהם, אי הכי - אם כן שיצחק ידע ברוח הקודש שיעקב עתיד לצאת ממנו, ועיקר תפילתו היה בשביל יעקב, קשה אמאי לא רחיס ליה - מדוע לא אהבו יצחק ליעקב כל כף כמו שאהב לעשו, הואיל והרי הוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין - היה יודע שעתיד להעמיד ממנו י"ב שבטים, ואם ראה ברוח קדשו את מעלת יעקב כי הוא השלם מדוע אהב יותר את עשו. אמר ליה - לו רבי יהודה, אכן שפיר קאמרת - טוב אמרת שכן ראוי להיות, אלא הטעם שאהב את עשו הוא משום דכל זינא רחיס ליה לזיניה - שכל מין אוהב את מינו, ואתמשיף ונאזיל זינא בתר זיניה - ונמשך והולך מין את מינו, כמו שמבאר והולך.

יבואר כי ענין תפילת יצחק ליעור המזל העליון, וטעם תפילתו היה כדי שיזכו הוא ורבקה להוליד את יעקב שיצא ממנו י"ב שבטים. ויבואר עוד טעם אהבת יצחק לעשו. ומלחמת יעקב ועשו שהיא מלחמת הקדושה והטומאה, איך נלחם יעקב עם עשו ואיך הכניעו והפרידו מן הקדושה.

הקדמה: לעיל (קלה:.) מובא שרבי יהודה הלך בחצות הלילה עם בנו הנער רבי חזקיה לעסוק בתורה אצל רבי יצחק, וישבו ועסקו בפרשתו של יצחק אבינו, ופתח רבי יהודה לבאר את הפסוק (בראשית כה כא) 'ויצטרף יצחק ליהו"ה לנוכח אשתו פי עקרה הוא ויעתר לו יהו"ה ונתת רבקה אשתו', וזה המשך דבריו:

דבר אחר מפרש רבי יהודה בפירוש הפסוק 'ויצטרף יצחק ליהו"ה לנוכח אשתו פי עקרה הוא ויעתר לו יהו"ה ונתת רבקה אשתו'. ומפרש למה השתמש הכתוב בלשון 'ויעתר' כדי לומר דצלי צלותיה - שהתפלל תפילתו, ולא נאמר לשון אחר של תפילה, וטעם הדבר הוא כי תפילתו של יצחק היתה באופן שהוא חתר חתיכה לעילא לגבי מזלא - למעלה אצל המזל העליון על בגין - כדי להמשיך משם את הבנים, ולכן נאמר על תפילתו דווקא לשון 'ויעתר' שמתחלף בלשון 'ויתתר' [כי האות ע' והאות ח' מתחלפות].

ומבאר מדוע חתר יצחק בתפילתו להגיע למזל העליון.

והטעם שהוצרך יצחק להתפלל באופן שיתחרר חתיכה לעליון, להמשיך את הבנים מן המזל העליון, דהא בההוא אתר תליין בגין - כי במקום ההוא [-מזל העליון] תלויה פקידת הבנים, והוא למעלה מן הנהגת העולם התמידית שהיא בזכות, שהיא ההנהגה שבשם הוי"ה, ובתפילה בסתם אפשר לפעול רק בעולם שהנהגה שם היא בזכות, וכיון שהבנים תלויים במזל העליון שהוא למעלה מן הנהגה בזכות שהיא ההנהגה שבשם הוי"ה, לכן הוצרך יצחק לחתור על ידי תפילתו להגיע ולפעול במזל העליון. כמו דכתיב אצל תנה כאשר התפללה על בנים (שמואל א' א י) 'ותתפלל על יהו"ה, וממה שנאמר 'על יהו"ה' ולא 'אל יהו"ה', כיון שהתכוונה בתפילתה למזל העליון שהוא למעלה מן הנהגה שעל ידי שם הוי"ה.

ומבאר מדוע המתין הקב"ה עד שהתפלל יצחק.

תא חזי - בא וראה, עשרים שנה שהה יצחק עם אשתו ולא אולידת - עשרים שנה שהה יצחק עם אשתו ולא ילדה, עד דצלי צלותיה - עד שהתפלל תפילתו על בנים, ורק אז נפקדה רבקה. ומפרש מדוע המתין הקב"ה ולא נתן בנים ליצחק עד שהתפלל, בגין דקדשא ברין הוא אתרעו בצלותהון דצדיקיא - בגלל שהקב"ה חפץ בתפילתם של הצדיקים בשעתא דבעאן קמיה צלותהון - בשעה שמבקשים

וכדין - ואחר שהתכוון בתפילתו להמשיך בנים מן המזל העליון, אז 'ויעתר לו יהו"ה' שנתקבלה תפילתו, ונאמר לשון 'ויעתר' על קבלת התפילה, כדי לדרוש אל תקרי ויעתר לו' אלא ויחתר לו', כלומר שאכן חתיכה חתר ליה - לו קדשא ברין הוא, וקביל ליה - וקביל את תפילתו והמשיך לו את שפע הבנים מן המזל העליון, וכדין - ואז 'ונתת רבקה אשתו' ונפקדה רבקה.

ומבאר שעשו היה מצד מידת הדין שהוא המין של יצחק ולכן אהבו יותר מיעקב.
תא חזי' - בא וראה, עשו נפק סומק - עשו יצא אדמוני, כמה דכתיב (שם כה כה) 'ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער' וגו', האדמיות מורה על מידת הדין, ואיהו - ועשו הוא

שלימתא קדישא - שרוכב על הכסא השלם הקדוש שהוא מידת המלכות דקדושה, והוא בסטרא דשמשא לשמשא בסיהרא - מצד השמש הרומז להקב"ה המתייחד בלבנה הרומזת לשכינה, ולכן נלחמים יעקב ועשו זה עם זה.

אחרי שביאר טעם מחלוקת יעקב ועשו, ממשיך לברר איך היתה המלחמה, ובא לברר מה טעם נהג יעקב איש תם עם עשו בדרך רמאות בקניית הבכורה וגניבת הברכות, מה שנוגד את מידת המימות.

ותא חזי' - ובא וראה, בגין דאתמשף ועשו אבתריה דההוא נחש -

בגלל שעשו נמשך אחרי צד הטומאה, שהוא מידת הנחש, לכן כדי לנצחו ולהכניעו אָזיל עמיה יעקב בעקמיא - הלך עמו יעקב בעקמימות והתחכמות, והתנהג בזה כמו הנחש דאיהו חכים, ואיהו אָזיל בעקמימו - שהוא [-הנחש] חכם והולך בעקמימות, כמה דאת אמר 'והנחש היה ערום' (שם ג א) 'והנחש היה ערום' וגו', ופירוש 'ערום' תרגם אונקלוס חכים - חכם, והיה חכם להרע להכשיל את אדם הראשון בחטא עץ הדעת על ידי פתויו בעקמימותו. וכן יעקב התנהג עם עשו בדרך שהתנהג הנחש בערמה ותחבולות, כאמור (תהלים יח כז) 'ועם עקש תתפתל'. ועובדו דיעקב לגביה הוּו ליה - ומעשי יעקב כלפי עשו היו

פנחש, כלומר בערמה ועקמימות, והכי אצטריך ליה - וכך צריך לנהוג עמו בערמה כדי שיוכל להפרידו לגמרי מחלק הקדושה, כי התנהגותו בעקמימות עם עשו היתה בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש - כדי להמשיך את עשו אחרי הנחש ההוא [-צד הטומאה] לגמרי, ויתפרש מניה - ובזה יפרד ויפרוש מיעקב [-צד הקדושה], ולא יהא ליה חולקא עמיה - ולא יהיה לו חלק עמו בעלמא דין ובעלמא דאתי - לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

וכיון שעשו הוא מסטרא דנחש ערום, ורצה לעקור את יעקב ובניו, היה יעקב צריך להזהר ממנו בכל תוקף פן ישלש עשו עליו, לכן מיד שנוצר היה נלחם עמו כדי לדחותו מצד הקדושה.

ותנינן - ולמדנו (סנהדרין עב.) בא להרגך אקדים אנת וקטליה - הבא להרגך הקדם והשכם אתה להרגו. ולכן פתיב - נאמר על יעקב שכבר 'בבטן עקב את אחיו' (הושע יב ד), ופירושו דאשרי ליה לתתא - שהשרה ודחה אותו למטה בטהוה צד הטומאה הנקרא עקב מפני שהוא בעקב וסוף הקדושה. ואחר שהורידו אל הקליפות הכניעם הדיא הוא דכתיב - וזה הכוונה במה שנאמר (בראשית כה כו) 'וידו אוהזת בעקב עשו', ומפשטות הפסוק נראה שיעקב אחוז ומחובר לצד הטומאה הנקרא עקב, אך זה אינו, אלא פירוש הפסוק הוא דשני ידוי על ההוא עקב לאכפאי ליה - שיעקב אחז בידו את העקב [-צד הטומאה] להכניעו תחת יד הקדושה.

אמר ההוא רביא ברבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחיס ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין. אמר ליה, שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחיס ליה לזיניה, ואתמשיף ואזיל זינא בתר זיניה.

תא חזי, עשו נפק סומק, כמה דכתיב (שם כה כה) 'ויצא הראשון אדמוני כלו' וגו', ואיהו זינא דיעצק דאיהו דיןא קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו דיןא קשיא לתתא, דקמא לזיניה. וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחיס ליה לעשו יתיר מעקב, כמה דכתיב (שם פסוק כח) 'ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו'. פתיב הכא 'כי ציד בפיו', וכתיב התם (שם י ט) 'על כן יאמר כנמרד גבור ציד לפני יהוה'.

אמר רבי יצחק, פתיב (שם כה כב) 'ויתרצצו הפנים בקרבה, ותאמר אם בן למה זה אנכי ותלך לדרש את יהוה'. לאן אתר אולת, לבי מדרשא דשם ועבר. ויתרצצו הפנים בקרבה, דתמן הוה ההוא רשע דעשו אנה קרבא ביה בעקב. ויתרצצו אתברו, כמה דאמרין (ירושלמי קידושין פ"ד הי"א) 'רצין את מוחו'. אתברו דא עם דא ואתפלגו. תא חזי, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על פורסייא שלימתא קדישא, נסטרא דשמשא לשמשא בסיתרא.

ותא חזי, בגין דיתמשף עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב בעקמיא, פנחש דאיהו חכים, ואיהו אזיל בעקמימו, כמה דאת אמר (שם ג א) 'והנחש היה ערום' וגו', חכים.

ועובדו דיעקב לנפיה הוּו ליה פנחש, והכי אצטריך ליה, בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ותנינן (סנהדרין עב.) בא להרגך אקדים אנת וקטליה. פתיב (הושע יב ד) 'בבטן עקב את אחיו', דאשרי ליה לתתא בטהוה עקב. הדיא הוא דכתיב (בראשית כה כו) 'וידו אוהזת בעקב עשו', דשני ידוי על ההוא עקב לאכפאי ליה.

דלעילא - מינו של יצחק שהוא מידת הגבורה והדין הקשה שלמעלה בצד הקדושה, ונפק מניה - ולכן יצא ממנו עשו שהוא דיןא קשיא לתתא - מידת הגבורה והדין הקשה שלמטה בצד הטומאה, דקמא לזיניה - שדומה למינו של יצחק בכך ששניהם הוא מצד הגבורה והדין. וכל זינא אזיל לזיניה - וכל מין הולך למינו, ועל דא רחיס ליה לעשו יתיר - ולכן אהב יצחק את עשו יותר מעקב, כמה דכתיב (שם פסוק כח) 'ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו'. ופירושו, כי יצחק אהב את עשו כיון שהיה ממידת הגבורה. ומביא ראיה כי 'ציד' מורה על מידת הגבורה - פתיב הכא - נאמר כאן 'כי ציד בפיו', וכתיב התם (שם י ט) 'על כן יאמר כנמרד גבור ציד לפני יהוה', וממה שנאמר 'ציד' אצל 'גיבור' מוכח כי ציד הוא ענין גבורה.

אחרי שביאר רבי יהודה שעשו הוא מצד הגבורה וקליפה, מבאר רבי יצחק כי מחלוקת יעקב ועשו היא מחלוקת צד הקדושה עם צד הטומאה, ואגב מפרש את כל הפסוק.

אמר רבי יצחק, פתיב (שם כה כב) 'ויתרצצו הפנים בקרבה, ותאמר אם בן למה זה אנכי ותלך לדרש את יהוה'. תחילה מפרש את סוף הפסוק, כי לשון הפסוק 'ותלך לדרוש' מיותר, שהיה די לומר 'תדרוש', ובודאי שיש כוונה לרמז על ענין הליכתו, ושואל לאן אתר אולת - לאיזה מקום הלכה לדרוש את ה', ועונה לבי מדרשא - לבית מדרשם דשם ועבר שהם ידרשו את ה' לדעת מה יהיה עם צער הריגה. וחוזר לענין יעקב ועשו, ומפרש הטעם במה שנאמר 'ויתרצצו הפנים בקרבה', דתמן הוה ההוא רשע דעשו אנה קרבא ביה - כי שם [-במעיי רבקה] היה עשו הרשע עורך קרב ונלחם בעקב. ולכן נאמר 'ויתרצצו' שפירושו אתברו - נשברו, כמה דאמרין - כמו שאמר רשב"י (ירושלמי קידושין פ"ד הי"א) 'טוב שבנחשים רצין את מוחו' ופירוש 'רצין' הוא 'שבור'. וכן כאן 'ויתרצצו' פירושו אתברו דא עם דא ואתפלגו - נשברו זה עם זה שכל אחד היה חפץ לשבור ולרצוץ את השני, עד שנחלקו זה מזה ונטל יעקב את צד הקדושה, ועשו את צד הטומאה.

תא חזי - בא וראה מדוע התקוטטו יעקב ועשו, דא סטרא - עשו הוא מצד הס"מ דרוכב על נחש שהיא לילית נוקבא דקליפה, ודא - ויעקב לעומת זה הוא סטרא - מצד הקב"ה [-זעיר אנופין, מידת התפארת דקדושה] דרוכב על פורסייא

Advertisement for 'Nafshi Zmaha Ledet' (My Soul Yearns for Redemption) featuring 'Beit Rav Seder' (The House of Rav Seder). The ad includes a logo on the left with Hebrew text, a central image of a white dove, and a stack of books on the right. The main text reads: 'נפשי צמאה לדעת כל רז סודך' (My soul yearns to know all the secrets of your house). Below this, it says 'זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >' (The Holy Zohar explained < with commentary "The Crown and Honor" >). At the bottom, it provides contact information for the 'Merkaz Hazonot' (Center of Studies) at 1800-22-55-66, along with a website and phone number: 'אתר: www.zohar.org.il (718) 437-0054 אודיססה 44-20-8806-0176 להשיג בחניות הספרים המובחרות'.